

Mål och budget 2024–2026

Överförmyndarnämnden

2024

Innehållsförteckning

1	Ansvar och uppgifter	3
2	Kortfattad beskrivning av utgångsläge	4
3	Nämndens fokusområde och resultatindikatorer 2024–2026	5
3.1	Maximalt värde för skattepengarna.....	5
3.2	Bästa utveckling för alla.....	6
3.3	Attraktiva livsmiljöer i hela Nacka	7
3.4	Stark och balanserad tillväxt.....	8
4	Agenda 2030	10
5	Jämförelser med andra kommuner	11
6	Resursfördelning	12
6.1	Ramärendet	12
6.2	Nämndyttrande.....	12
7	Utmaningar och möjligheter – framåtblick 2040	14

I Ansvar och uppgifter

Överförmyndarnämndens främsta uppdrag är att se till att Nackabor som inte själva kan ta tillvara sin rätt på grund av sjukdom och liknande förhållande ges samma rätt som alla andra och inte missgynnas ekonomiskt eller rättsligt. De personer som behöver det stödet får hjälp av en god man eller förvaltare.

En viktig del av överförmyndarnämndens verksamhet är att rekrytera kompetenta gode män och förvaltare till dessa personer och sedan genom tillsyn kontrollera att deras uppdrag utförs till de hjälpbehövandes bästa.

2 Kortfattad beskrivning av utgångsläge

Nämnden genomgår en digitaliseringsresa som startade 2022. Den 1 april 2023 gick verksamheten till att inte längre tillföra fysiska handlingar till personakter. Nöjdheten bland medarbetarna har ökat då den digitala tillgängligheten av handlingar har förbättrats. Vidare har verksamheten försett ställföreträdare med utökade möjligheter att lämna alla redovisningar och ansökningar till nämnden digitalt i en förbättrad e-tjänst. Nämnden siktar högt på att få en effektiv och digital verksamhet bland annat genom att starta upp ett robotiseringsprojekt den 1 oktober 2023. Projektet kommer leda till att verksamheten blir en av landets mest effektiva och mest moderna överförmyndarverksamheter.

Nämndens största utmaning 2024 och framåt är att rekrytera ställföreträdare till komplexa uppdrag. Nämnden kommer att se över möjligheten att inrätta en förvaltarenhet för att tillgodose behovet. I dagsläget har tjänster från professionella ställföreträdare fått köpas i två fall för att kunna erbjuda förvaltare till de hjälpbehövande i dessa fall.

3 Nämndens fokusområde och resultatindikatorer 2024–2026

3.1 Maximalt värde för skattepengarna

Fokusområde	Indikatorer	Utfall 2022	Utfall 2023	Mål 2024	Mål 2025	Mål 2026	Fokusområde från:
Rätt från början och i rätt tid	Andel redovisningar fullständigt granskade per 30/9	100 %		100 %	100 %	100 %	KF
	Andel av nämndens beslut som efter överklagan kvarstår efter rättens prövning.	100 %		90 %	90 %	90 %	KF

Arbete för att nå målet

Nämnden bidrar till att skattepengarna används på bästa sätt genom att ha låga kostnader och en verksamhet med hög effektivitet. Det görs genom att ha fokus på att i alla delar göra rätt från början och att göra saker i rätt tid.

Nämnden har sedan flera år en effektiv process för att granska redovisningarna som gode männen lämnar in och den blir ännu effektivare med stöd av nytvecklade digitala tjänster.

Nämnden har ett mål att alla årsräkningar ska vara färdiggranskade senast den 30 september. Att årsräkningarna är fullständigt granskade innebär att frågor och kompletteringar ska vara utredda senast den 30 september i samtliga årsräkningar. Under 2022 nådde verksamheten målet med 100 % granskade årsräkningar per den 30 september. Genom medarbetarnas goda insatser och fokus på detta prioriterade område uppgår andel granskade årsräkningar till 95 procent per den 31 augusti 2022. Målet kommer uppnås för 2023 och det finns även goda förutsättningar för att nå målet 2024. Målet är angeläget att bibehålla då granskning av årsräkningar är central i verksamhetens tillsynsarbete.

Genom kontinuerligt arbete med kompetensutveckling och fokus på hög kvalitet och rättssäkerhet, samt att i beslut ge tydlig bakgrund och motivering, strävar nämnden efter att minimera andelen beslut vars utfall ändras efter överklagande till tingsrätten. Verksamheten ser att fler arvodesbeslut kan komma att överklagas i år med anledning av att huvudmannen får betala arvodet i högre grad. Orsaken till detta är höjda sjuk- och aktivitetsersättningar. Kommunen ska betala arvodet till gode mannen om huvudmannens inkomst understiger 2,65 prisbasbelopp och denne inte heller har tillgångar över 2 prisbasbelopp. Under 2023 översteg flera huvudmäns inkomster 2,65 prisbasbelopp än vad som varit normalt tidigare och det har lett till ett visst missnöje hos både huvudmän och gode män. Nämnden kommer att informera om detta till gode männen inför 2024 som då kan ta höjd för detta i huvudmännens personliga budget.

3.2 Bästa utveckling för alla

Fokusområde	Indikatorer	Utfall 2022	Utfall 2023	Mål 2024	Mål 2025	Mål 2026	Fokusområde från:
Huvudmannens intresse står i fokus.	Andel gode män som är nöjda med servicen	90 %		90 %	90 %	90 %	KF
	Andel huvudmän som är nöjda med sin gode man	76 %		80 %	80 %	80 %	KF
	Andel huvudmän vars gode man förklarat sitt uppdrag för huvudmannen	67 %		80 %	80 %	80 %	Nämnd

Arbete för att nå målet

Enkätutfallet för 2022 visade att gode männen nöjdhet med verksamhetens service har ökat stort. Gode männen är införstådda med reglerna för sitt uppdrag, de anser det vara lätt att få kontakt med verksamheten och känner sig väl bemötta. Det kan bland annat förklaras av att verksamheten har haft en lägre personalomsättning 2022 och att verksamhetens fokus har legat på att jobba bort balanser av ärenden vilket lett till att gode männen fått sitt årliga arvode utbetalt tidigare på året. Nacka ligger återigen på topp tre på rankingen i jämförelse med de deltagande kommunerna och nämndens målnivå om en total nöjdhet på 90 % uppnås.

Enkätutfallet gällande huvudmännens nöjdhet visar att resultaten har försämrats på flertalet enkätfrågor för 2022. Nacka ligger i botten i jämförelse med de deltagande kommunerna i flera av frågorna i huvudmansenkäten. Åtgärder för att förbättra huvudmännens uppfattning om gode männen uppdrag är att fortsätta utbilda gode männen och ge stöd för hur bemötande och information kan ges till huvudmannen. Nämnden erbjuder kontinuerligt grundutbildningar och fortbildningar till gode männen. Nämnden erbjuder också gode männen en serie av kompetenshöjande föreläsningar med utrymme för erfarenhetsutbyte under 2023 som är ett led i certifiering av gode män. Nämnden fortsätter således att certifiera gode män. Vidare jobbar nämnden på med den digitala satsning 2023 som nämnden påbörjade 2022 vilket förväntas leda till frigörande av tid för mer kvalitativt arbete till nytta för både gode män och huvudmän.

Utfallet för 2023 års nöjdhetsundersökning följs upp i årsbokslutet.

3.3 Attraktiva livsmiljöer i hela Nacka

Fokusområde	Indikatorer	Utfall 2022	Utfall 2023	Mål 2024	Mål 2025	Mål 2026	Fokusområde från:
Socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbart utförande av uppdrag	Andel redovisningar som lämnas in via digital tjänst	51 %		60 %	65 %	70 %	KF
	Andel ansökningar från ställföreträdare som lämnar in via e-tjänst.			50 %	60 %	70 %	KF

Arbete för att nå målet

Nämndens fokus inom detta övergripande mål är att alla uppdrag genomförs på ett hållbart sätt – socialt, ekonomiskt och miljömässigt.

Genom att erbjuda gode männen att lämna in redovisningarna digitalt bidrar det till en bättre miljö.

Nämnden har de senaste två åren haft ett nyckeltal om att minska användningen av färdmedel i uppdraget som påverkar miljön negativt. Indikatorn följs upp årligen genom enkät till ställföreträdarna.

Det kan konstateras att nämnden saknar rådighet över ställföreträdarnas val av färdmedel vid utförande av sitt uppdrag och att nämnden därmed saknar verktyg att påverka resultatet som följs upp. Av Nackas miljöprogram för 2016–2030 framgår att Nacka ska göra resandet mer hållbart och att andelen som reser med gång-, cykel och kollektivtrafik årligen ska öka. Utbyggnaden av tunnelbanan till Nacka är ett steg i att öka det kollektiva resandet. Nacka satsar också på bland annat nya cykelbanor och sopsaltning. Dessa satsningar kommer också möjliggöra för ställföreträdare att välja färdmedel som inte påverkar miljön negativt och satsningarna följs upp i berörda nämnder. Mot denna bakgrund tas indikatorn bort till 2024.

Istället införs en ny indikator som mäter andelen ansökningar som lämnas in via digital tjänst. Fler e-tjänster finns sedan hösten 2022 tillgängliga som förenklar för gode männen att lämna in ansökningar digitalt såsom till exempel möjligheten att ansöka om uttagstillstånd. Genom att erbjuda gode män att lämna in ansökningar digitalt bidrar det till en bättre miljö. När ställföreträdare lämnar in ansökningar genom e-tjänsten minskar också verksamhetens administrativa arbete. Verksamheten erbjuder kontinuerligt stöd för användning av e-tjänsterna digitalt via teams och genom fysiska möten.

Nuvarande indikator:

"Andel ställföreträdare som huvudsakligen använder miljövänliga färdmedel vid genomförandet av uppdraget"
Målnivå 85 %

Ny föreslagen indikator:

"Andel ansökningar från ställföreträdare som lämnar in via e-tjänst"

Föreslagna målnivåer, 2024 50 %, 2025 60 % och 2026 70 %.

3.4 Stark och balanserad tillväxt

Fokusområde	Indikatorer	Utfall 2022	Utfall 2023	Mål 2024	Mål 2025	Mål 2026	Fokusområde från:
Alla huvudmän har en kompetent god man	Andel huvudmän som får god man inom två månader.	94 %		95 %	95 %	95 %	KF
	Andel ställföreträdare som certifieras (gruppen ställföreträdare för anhöriga är undantagna).	52 %		60 %	60 %	60 %	KF

Arbete för att nå målet

Nämndens uppdrag är att se till att alla snabbt får en god man med god kompetens.

Nämnden säkrar att de som vill vara god man har rätt förutsättningar för att vara det. Alla som vill bli god man måste genomföra ett digitalt kunskapstest och nämnden kräver att man deltar i återkommande kompetensutvecklingsinsatser.

God man inom två månader

Nämnden har en hög ambitionsnivå för hur fort man ska få en god man. Innan ett godmanskap anordnas behöver utredning inhämtas i form av läkarintyg, social utredning och yttranden från närmast anhöriga. När ärendet är komplett ska nämnden ha ett förslag på god man inom två månader till den som behöver det.

Nämnden har fått erfara under 2022 och fortsatt under 2023 att komplexiteten i uppdragen ökar. Det kan till exempel gälla unga hjälpbehövande med multipla diagnoser som är krävande i sin kontakt med ställföreträdare eller en huvudman med tillgångar i form av fastigheter både inom och utom landets gränser eller anhöriga till huvudman som motarbetar ställföreträdaren. Komplexiteten i uppdragen gör att dessa kräver utökad kompetens och uppdragen kan även vara mycket tidskrävande och ibland även otacksamma om ställföreträdaren motarbetas. Detta gör att många ställföreträdare tackar nej till uppdrag. Detta trots att nämnden under våren 2023 höjde det extra ordinära arvodet för just komplexa uppdrag. Vidare har rättspraxis ändrats så att en ställföreträdare som ansöker om att bli entledigad och inte har blivit utbytt inom sex månader har rätt att frånträda uppdraget. Det betyder att den hjälpbehövande står utan hjälp om inte en ny ställföreträdare erbjuds inom denna tid. Nämnden har därför fått anlita ett företags professionella tjänster i två fall för att uppfylla sitt uppdrag.

Verksamheten kommer under hösten se över rekryteringsprocessen utifrån ett digitaliseringsperspektiv vilket bör kunna ge vissa effekter på effektiviteten, dock kvarstår den ökande trenden med att allt fler ärenden har en högre komplexitet vilket gör dessa svårrekryterade.

Nämnden har även börjat undersöka möjligheten till att inrätta en kommunal förvaltarenhet för att kunna erbjuda en förvaltare/god man till de mest komplexa uppdragen. En förstudie är påbörjad.

Nämnden ser inte att målnivån om 100 % av alla som behöver god man ska erbjudas det inom två månader är möjlig att uppfylla och den föreslår därför att den sänks till 95 % även om visionen fortsatt är 100 %.

Certifiering

Nämnden har som målsättning att vara en attraktiv kommun för gode män att verka i för att attrahera gode män till kommunen. Vidare har nämnden en målsättning att gode männen ska vara kompetenta för att kunna ge huvudmännen rätt hjälp. Huvudmännen ska inte lida rättsförluster.

Som ett led i att uppfylla det nyss nämnda inrättade nämnden, i ett lokalt initiativ 2017, en process där en god

man kan bli certifierad. Certifieringen har gått ut på att överförmyndarenheten systematiskt identifierar gode män som uppfyller kraven för certifiering och bjuder in dessa till att genomgå certifiering. Incitament för att bli certifierad är att gode männen blir kvalitetssäkrade, en möjlighet att bli mentor samt att enheten prioriterar de certifierade gode männens arvoden.

Då kraven för att bli certifierad var ganska höga och för få utvalda gode män var målnivån om att minst 60 % ska vara certifierade svår att uppnå. Nämnden tog därför ett beslut 2022 om att ändra inriktningen på certifieringen. Nämnden vill nu istället att kunskapen ska breddas för så många gode män som möjligt så att kompetensen ökar för fler. Den nya inriktningen av certifieringen innebär att nämnden erbjuder en serie av föreläsningar med viktiga teman som ska gå att ta del av både live och digitalt. Efter deltagande av minst två utbildningar ska gode mannen genomgå ett interaktivt kunskapstest med godkänt resultat. Föreläsningarna är öppna för alla gode män som verkar i kommunen. Det är därför möjligt att delta i föreläsningarna utan att genomgå certifieringstest. Certifieringen är således frivillig. De som är gode män och samtidigt anhöriga har oftast ett uppdrag och har ett mindre intresse av att åta sig fler uppdrag och ser inte heller meningen med att bli certifierade, därför är dessa undantagna.

Med nämndens nya form av certifiering öppnas möjligheten upp för fler ställföreträdare att kunna bli certifierade.

4 Agenda 2030

Agenda 2030 är FN:s 17 globala mål för en hållbar utveckling. Målen antogs av FN:s medlemsländer den 25 september 2015, däribland Sverige. Kommunfullmäktige tog den 15 juni 2020 (KFKS 2020/53) beslut om implementering av Agenda 2030 i Nacka kommun. Beslutet bygger på att hållbarhet ska ses som en helhet och ingå som en naturlig del i alla nämnder och enheters ordinarie verksamhet. Beslutet innebär också att varje nämnd och verksamhet i kommunen själva identifierar vilka prioriterade mål och områden som just de kan bidra till och påverka mest.

Nedan presenteras kommande mål och aktiviteter som på sikt bidrar till de globala målen i Agenda 2030.

Globala målen	Status	Uppföljning av aktiviteter
 3. Hälsa och välbefinnande	 Pågående	<p>Rekrytera, utbilda och kompetensutveckla lämpliga ställföreträdare</p> <p>Hur bidrar detta till det globala målet? Ställföreträdarnas uppdrag syftar till att huvudmannen ska kunna nå sin fulla potential utifrån sina förutsättningar.</p> <p>Övergripande mål Bästa utveckling för alla</p> <p><i>Kommentar</i></p>
 13. Bekämpa klimatförändringarna	 Pågående	<p>Andel ansökningar från ställföreträdare som lämnar in via e-tjänst.</p> <p>Hur bidrar detta till det globala målet? Genom att erbjuda gode män att lämna in ansökningar digitalt bidrar det till en bättre miljö.</p> <p>Övergripande mål Attraktiva livsmiljöer i hela Nacka</p> <p><i>Kommentar</i></p>
 16. Fredliga och inkluderande samhällen	 Pågående	<p>Granskning av ställföreträdare</p> <p>Hur bidrar detta till det globala målet? Främja rättssäkerheten</p> <p>Övergripande mål Maximalt värde för skattepengarna Bästa utveckling för alla Attraktiva livsmiljöer i hela Nacka Stark och balanserad tillväxt</p> <p><i>Kommentar</i></p>

5 Jämförelser med andra kommuner

Länsstyrelsen sammanställer statistik för landets överförmyndare. Tillgänglig statistik i september 2023 rör utfall för 2022. Tabellen visar utfall för Nacka och de av jämförelsekommunerna som inte ingår i gemensam överförmyndarnämnd med andra kommuner.

Tabell I: Statistik för överförmyndarnämnder 2022

Kommun år 2022	Danderyd	Nacka	Solna	Täby
Tjänster i årsarbetstid (antal)	2,0	5,75	3,33	2,75
Ställföreträdarskap (antal)	236	1011	570	731
Ställföreträdaruppdrag för vilka arvode inte tas ut (antal)	77	108	112	136
Ställföreträdare som entledigas (antal)	6	30	45	37
Överförmyndarens totalkostnad per ställföreträdarskap (kr)	13089	7951	9148	7138
Överförmyndarens totalkostnad per kommuninvånare	94	73	61	69
Överförmyndarens totalkostnad för beslutade arvoden (tkr)	924	5666	3549	3267
Huvudmännens andel av totalkostnaden för ställföreträdarnas arvode (%)	69	65	66	60
Kommunens andel av totalkostnaden för ställföreträdarnas arvode (%)	31	35	34	40
Granskade redovisningshandlingar (antal)	150	742	581	573
Redovisningshandlingar som granskats med anmärkning (antal)	1	15	43	20
Kritik från Länsstyrelsen vid årlig inspektion år 2022–2023 (antal)	0	0	1	3

Nackas kvalitet ligger på en jämförbar eller bättre nivå än jämförelsekommunerna. Även vad gäller kostnadseffektivitet ligger resultatet bra i förhållande till övriga. I ett nationellt perspektiv bedöms Nacka kommun ligga bland de 10 % bästa - utifrån enkätresultat, verksamhetens arbetsätt och övergripande jämförelse mellan andra kommuner. Det ska noteras att det inte finns tydlig statistik i den delen. Kommunen bedöms dock inte ligga bland de 25 % med lägst kostnad per invånare. Kostnaden för ett ställföreträdarskap i Nacka har minskat något 2022 (7951 kr) jämfört med 2021 (7979 kr). Överförmyndarverksamhet kan bedrivas på olika sätt och med olika hög ambitionsnivå, till exempel finns flera kommuner som inte har en separat överförmyndarnämnd. En jämförelse av kostnadseffektivitet bör därför inte göras utan djupare analys av respektive kommuns förutsättningar.

Snittkostnaden för ett ställföreträdarskap i landet ligger på 8 825 kronor år 2022, vilket ska jämföras med Nacka kommuns kostnad om 7 979 kronor. Det ska också noteras att Nacka kommuns kostnad per kommuninvånare (73 öre) för 2022 är oförändrad jämfört med 2021.

6 Resursfördelning

6.1 Ramärendet

Kommunstyrelsen beslutade i ramärendet i juni att nämndernas förslag till förändrade budgetar, som lyftes i samband med ramärendet, istället ska behandlas under höstens budgetprocess.

Nämnderna ges i uppdrag att ta fram budgetförslag med utgångspunkt ifrån budget 2023, inklusive tekniska justeringar med anledning av förslag om ändrade principer för interndebering, med tillägg för förändringar av volymer utifrån uppdaterad befolkningsprognos och eventuella nya övriga förutsättningar.

Internprissättning 2024

Stadsledningskontoret har under vårvintern 2023 genomfört en översyn av principer för internprissättning i ett separat ärende "Principer för internprissättning". Sammanfattningsvis föreslås där att internprissättning sker med utgångspunkt i några grundläggande principer som gäller för samtliga att följa och förhålla sig till och där interndebering sker på något av följande tre vis; försäljning, fördelning av gemensamma kostnader eller central finansiering genom anslag. Stadsledningskontoret har i arbetet även tagit fram förslag om förenklade transaktionsmönster för interna transaktioner i syfte att tydliggöra och klargöra budgetmedlens väg, förenkla ekonomisk uppföljning och bespara administration. Stadsledningskontoret föreslår även en förenkling av bokföring av löner och personalkostnader. Förenklingarna innebär ett nollsummespel totalt för kommunen.

För överförmyndarnämnden innebär ovan förändringar en minskning av budgetramen med 0,5 miljoner kronor för gemensamma kostnader (den så kallade ryggsäcken). Budgeten ligger idag under budgetraden "Myndighets- och huvudmannaeenheter".

6.2 Nämndyttrande

Överförmyndarverksamhetens budget består av tre delar: arvoden och omkostnader för ställföreträdare, arvoden till förtroendevalda och andra nämndrelaterade kostnader samt kostnader för handläggning av nämndens verksamhet.

Nämndens budgetram har varit i stort sett oförändrad de senaste åren samtidigt som kostnaderna ökar i och med ökad efterfrågan. Orsaken till den ökade efterfrågan är framförallt en ökning av komplexa uppdrag, ofta förvaltarskap, som kräver mer handläggarresurser än enklare uppdrag. För att bibehålla en effektiv handläggning utan att sänka kvaliteten har satsningar gjorts för en ökad digitalisering av handläggningsprocessen. I budgeten för 2023 beslutade kommunfullmäktige om en satsning på 0,5 miljoner kronor för att kunna driva ett digitaliseringsprojekt för detta ändamål. Digitaliseringsprojektet behöver fortsätta under 2024 för att nämndens verksamhet ska bli fullt ut digitaliserad och därför föreslås 0,3 miljoner kronor även finnas med i budgetramen för 2024.

Nämndens kostnader för arvoden till ställföreträdare påverkas dels av att prisbasbeloppet räknas upp, dels av huvudmännens betalningsförmåga. Om huvudmännens tillgångar minskar året innan innevarande budgetår innebär det att kommunen får betala en större andel av arvodet och tvärtom. Prisbasbeloppet har höjts med 8,7 procent 2023 från att de senaste åren höjts med cirka 0,5–2,0 procent per år. Den betydande höjningen av prisbasbeloppet samt eventuellt lägre betalningsförmåga hos huvudmännen på grund av den volatila börsmarknaden bedöms ha stor effekt för arvodeskostnaderna under 2024. För 2024 höjs prisbasbeloppet med ytterligare 9 procent vilket kommer att ha effekt på budgetramen för 2025.

På budgetraden för överförmyndarverksamhet har intäkten för arvoden från Värmdö/Vaxholm tidigare redovisats i kostnadskolumnen som reducerad kostnad. Från 2023 redovisas intäkten i intäktskolumnen. Nettot är oförändrat.

Helårsprognosen är att nämnden har en budget i balans för 2023.

Följande justeringar är gjorda i förhållande till budget 2023:

- Satsningen på digitalisering sänks från 0,5 miljoner kronor till 0,3 miljoner kronor.
- Budgetramen för överförmyndarverksamhet höjs med 0,9 miljoner kronor (varav 0,3 miljoner kronor återfås som intäkt från Värmdö och Vaxholm) på grund av ökade arvodeskostnader till gode män.
- Budgetramen för myndighets- och huvudmannaeenheter sänks med 0,5 miljoner kronor med anledning av att interndebiteringar tas bort.

Med anledning av ovan föreslås en sänkning av den totala nettobudgetramen för nämnden med 0,1 miljoner kronor.

Nämndens resursfördelning, nettoredovisning (mnkr)

Verksamhet (mnkr)	Bokslut	Budget	Prognos	Ramärende		Förändring nämndyttrande				Budget			Skillnad budget 2023 och 2024	
	2022	2023	T2 2023			Volym		Satsning		2024				
	Netto	Netto	Netto	intäkte	kostna	Intäkte	Kostna	Intäkte	Kostna	Intäkte	Kostna	Netto	mnkr	%
Överförmyndarverksamhet	-2,7	-2,9	-2,9	0,8	-3,6	0,3	-0,7			1,1	-4,3	-3,3	-0,4	15,3%
Nämnd och nämndstöd	-0,2	-0,2	-0,2	0,0	-0,2					0,0	-0,2	-0,2	0,0	0,0%
Myndighets- och huvudmannaeenheter	-5,7	-5,5	-5,5	0,0	-4,9					0,0	-4,9	-4,9	0,5	-10,0%
Summa	-8,6	-8,5	-8,5	0,8	-8,8	0,3	-0,7	0,0	0,0	1,1	-9,5	-8,4	0,1	-1,3%

7 Utmaningar och möjligheter – framåtblick 2040

Regeringens utredning Gode män och förvaltare - en översyn, SOU 2021:36 blev klar och överlämnades under våren 2021. Flera nya lagförslag har lämnats och merparten av dem föreslås träda i kraft redan den 1 januari 2023. I och med regeringsskiftet 2022 blev lagförslagen vilande men regeringen har nu uttryckt att den har ambitionen att genomföra i vart fall delar av förslagen inom mandatperioden.

Ställföreträdarutredningen föreslår bland annat följande:

- Större hänsyn ska tas till huvudmannens vilja och välbefinnande.
- Bättre möjligheter till information och insyn i ställföreträdarens verksamhet.
- Överförmyndarna ska vara skyldiga att anmäla till åtal om en ställföreträdare misstänks för att ha begått brott mot sin huvudman.
- Obligatorisk introduktion och fördjupad utbildning för gode män och förvaltare, samt att det införs regler kring information och stöd.
- En bättre styrning och tillsyn över landets ställföreträdare och överförmyndare. En ny statlig myndighet ska få ett huvudansvar på området. Bland annat ska myndigheten ha föreskriftsrätt, ansvara för den officiella statistiken samt ta fram allmänna råd, utbildningar och anpassat informationsmaterial.
- Kraven på kompetens och kvalitet hos överförmyndarna ska skärpas.
- Beslutanderätt om anordnande, jämkning och upphörande av godmanskap överflyttas från tingsrätterna till överförmyndarna.
- Det ska föras ett nationellt register över ställföreträdarskap, vilket bland annat kan förenkla för ställföreträdare och ge både ställföreträdare och huvudmän en möjlighet att använda digitala tjänster.

Utredningen bedömer att deras förslag övergripande kommer att leda till

- bättre stöd till och stärkt ställning för huvudmännen,
- bättre möjligheter att rekrytera och behålla kompetenta ställföreträdare,
- bättre förutsättningar för ställföreträdare att utföra sina uppdrag på ett bra sätt
- högre kvalitet i verksamheten,
- bättre styrning och tillsyn över landets ställföreträdare och överförmyndare,
- effektivare beslutsfattande i ärenden om godmanskap och
- ökade förutsättningar för att behålla det ideella inslaget i systemet.

För kommunerna innebär lagförslagen enligt utredningens bedömning en kostnadsökning med omkring 170 miljoner kronor från 2023–2027. Finansieringen ska ske genom utökat statsbidrag.

Sammantaget bedöms överförmyndarens ansvar och krav gentemot ställföreträdarna att ökas om förslagen i utredningen antas. Samtidigt bedöms det leda till en utökad kvalitet och stärkt ställning för huvudmännen, vilket bedöms som positivt.

Det har konstaterats att samhällsutvecklingen, globaliseringen och förändrade familjekonstellationer medför att komplexitet i ärendena hos överförmyndarnämnden ökar. Det medför att det ställs krav på en annan professionalitet hos ställföreträdaren i utförandet av uppdraget. Professionaliteten finns redan idag genom att företag tillhandahåller professionella förvaltares tjänster till huvudmän som kommunerna får betala för. Ett alternativ till företag är att inrätta en kommunal förvaltarenhet med professionella ställföreträdare. Nämnden har påbörjat en förstudie där den pågående samverkan med Värmdö och Vaxholm tas med i beräkningen.

Dagens samhällsutveckling med inflation, höjda prisbasbelopp och volatil börsmarknad påverkar kostnaden för arvodet till ställföreträdarna. Det finns vidare en konkurrens om ställföreträdare mellan kommuner på grund av att närliggande kommuner höjer nivån på arvodet.

Den demografiska utvecklingen och även befolkningsutvecklingen bedöms över tid påverka överförmyndarnämndens verksamhet så tillvida att fler ställföreträdarskap kommer att behöva anordnas.

Den digitala utvecklingen är ytterligare en utmaning i rekryteringen av ställföreträdare eftersom de verktyg som står till buds för ställföreträdaren fortfarande är analoga och det är inte förenligt med det i övrigt digitala samhället. Som exempel kan nämnas att det inte finns Bankid för ställföreträdare. Ställföreträdaren behöver därför i högre utsträckning boka tid för bankärenden vilket avskräcker många från att ta uppdrag.